

279338

ANUL V

No. 3

MAIU

ROMANIA LITERARA

REVISTA LUNARĂ PENTRU TOȚI

Onor. Domnii *Luca Ponișca*
 ANUL ANUAL
Julius K...

... in
... rimi 2 numere consecutive

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STR. UDRICAN No. 12

BUCURESCI

TIPO-LITOGRAFIA NAȚIONALĂ ASCHER & KLEIN

20 Strada Gabroveni 20

1886

ROMANIA LITERARA

Revistă lunară pentru toți

sub

Direcțiunea unui Comitet de Redacțiune

Sumarul: Noua școală literară, de C. Crișian. — Poezii, de G. Baronzii. — Victor Hugo, de Emil Critzmann. — De pe câmpul morții, de C. Crișian. — Ideal și Real, de N. D. Georgian. — Poveștile vechii, de C. Crișian. — Care sunt Defectele Științei? de Lucrețiu. — Don Carlos, de Friedländer. — Bibliografie. — Anunțuri.

Noua școală literară

Ca în orice limbă care e d'abia în formațiunea ei, așa și în Literatura noastră, vom observa acele sbuciumări repezi, care trădează tranzițiunile neregulate a unei fermentațiuni literare, operându-se într'un interval mai scurt de cât o jumătate de secol.

Pe la anii 1850—54 părintele literaturii române, neperitorul I. Heliade Rădulescu, concepe un plan vast și memorabil, care el singur constituie un merit pentru care posteritatea îi va rămânea etern recunoscătoare.

Voiesc să vorbesc despre întreprinderea lui cea mare, despre: Reforma limbii românești!

Heliade încercase a face pentru Români ce a ce Dante făcuse pentru Italiani și Lessing pentru Germani, dar situațiunea lui nu era atât de lesne ca a acestor unificatori de limbă cari întreprinseseră reformele lor țării de cursul normal și progresiv al civilizațiunii naționalităților lor, căci Heliade venia cu marea sa concepțiune reformatoare într'un moment când razele culturii intelectuale d'abia incepea să se răsfângă asupra naționalității noastre așa că lesne se va putea înțelege că încercările sale de reformă, întreprinse cu atâta curagiu, n'au putut găsi nici un răsnet.

După Heliade ideea cea mare a reformei limbii, care ar trebui să ne preocupe atât de mult, s'a suspendat de o cam dată pen-un timp nețarmurit.

Bolintineu, Deparațenu, Anton Pan, Mureșianu, Căsar Boliac etc. sau cel puțin meritul d'a fi vorbit în limba usuală a timpului nostru, fără a aspira la alt ceva de cât d'a fi înțeles de contemporanii lor.

Astăzi însă de odată ca prin farmec, întocmai ca Minerva ce ese din creierul lui Jupiter, vedem aparând în fața noastră o pleiadă de tineri, cari se iberige în omeni de principiu, și crezând că au găsit miraculoasă iarbă a fiarelor care le va deschide toate lacătele pe domeniul literar, îndrăznesc a deschide o școală de așa zisă regenerare literară.

Acésta facțiune literară ca să mă exprim ast-fel, este reprezentată actualmente mai cu seamă de I. Negruți, Ștefănescu de la Vrancea, Vlăhuță, și alți poeți și nuvelisti cari se perd ca umbrele și penumbrele unui tablou, îndărătul acestor înainte mergători a mării revoluțiunii literare, care promite a ne trage în curând în vârtejiiul seu bine făcător.

Theoria limbii susținută de acești sectari literari este cum fie-care știe, altoirea literaturii române prin fel de fel de cuvinte și adagiuri populare, colecționate fie din gura popoului, fie din limba létopisetelor vechi românești.

Acésta este în scurt cuvântul de ordin al luptelor lor literare, cari se pot compara cu frământarea celor doi munți a lui Phedrus, cari vor naște, acel neșteptat... monument literar!

Inceputul acesteia era însă se cuvina poeta lui Alexandri. El este primul care fără vr'o țintă

de reformă literară, curat cu scopul d' a ne păstra genial poporul nostru manifestat prin versurile sale transmise din gura în gură, ne a cules acele frumoase colecțiuni de poezii populare, cari de sigur cât timp nu reprezintă de cât un fel de Museu Literar, in care să putem admira spiritul și gustul poporului nostru, sunt de sigur o operă de netăgăduită valoare.

După Alexandri vedem că Odobescu este cel d' întâi care se gândește in mod serios, d' a exploata pentru producțiunile sale literare, acest câmp descoperit de Alexandri.

Și în urma acestuia propovăduitorii noștre școlii literare de care am vorbit atrăși de chipul ușor cu care poți să alergi la famă literară, gândinduți goliciunea talentului teu cu penele nălucitoare a idiomelor populare, au hotărât a face din ele un fond de exploatare.

In adevăr și acesta este un mare merit d' a ști să te ții după parapet, și să ți mascezi sterilitatea imaginațiunei și sensibilității tale, cu întorsături și înșirări indemonstrabile a unei nuanțe a le limbii care ți faci curat inaccesibilă demascarea micșorimei intelectualității tale.

Dar acesta nu pôte fi pharul care, să lumineze o națiune pe domeniul literaturii, și cu atât mai puțin pôte fi un motiv de reformă limbistică.

Limba omenescă deja în sine, este atât de insuficientă pentru a ne servi in redarea impresiunilor și cugetărilor noastre, în cât ținta mai tuturor limbilor cari au trecut prin o civilizațiune progresivă, au tins în tot d' auna să modeleze ast-fel limba, în cât să devie mai ușor, și să fie-cât mai flexibilă pentru exprimarea diferitelor nuanțe cerută pentru gândirei.

Așa este limba franceză și germană, care in decursul timpurilor au încercat o adevărată revoluțiune purificatoare, numai și numai pentru a tinde la aceea mare trebuință de ușurarea limbii.

Și aceste popore, și au vechii lor autori u stilurile lor grele și plictisitoare; și ei ca

și noi, au preșerate in corpul naționalității lor felurite și nenumărate idiome populare, și cu toate acestea nu s' a găsit vr' odată un om atât de ridicul, care săpretindă a face o revoluțiune in literatură, imitând scrierile lui Villehardouin, Rabelais, Heinrich von der Weide, etc, sau punând la contribuțiune toate originalitățile limbii pe cari le' a creat capriciul unui popor.

Lucrul este destul de lămurit și evident, că o asemenea teorie ar putea fi nemerită pentru cei cari cred că principiul constitutiv al unei limbii constă intro formă fantastică și răgăsiată, iar nu pentru cei cari înțeleg, că limba trebuie să fie un instrument subtil și flexibil care să se preteze cu mare facilitate la manifestarea concepțiunilor intelectuale a minții omenesci.

Și cu toate acestea s' a găsit la noi câți va glumeți, cari să întreprindă această trivială evoluțiune literară, sperând a și câștiga un renume literar, ascundând depreciațiunea intrânse că a fondului lor de talent prin întorsăturile nălucitoare ale formei brute.

Am zis deja, că acesta este un merit și nu m' ași fi gândit nici odată, d' a imita pana în contra acestui grup de abili colecționatori de idiome populare și spirituali răsfoitori de leatopisete, daca ar fi urmărit cu aceeași aspirațiune modestă ca poetul Alexandri, opera lor de colecționare limbistică; dar pleada acestor fenomenale aparițiuni literare, nu s' a mărginit la strămtul cerc, care fatalmente li se desemnă de ingrata lor ocupațiune; din contra ei și au închipuit în vanitatea tinereței că se pot erige in inovatori literari, chemați să reformeze o limbă, intr' un cuvânt să deschidă o prăvălie de fantasii literare.

Am auzit fie-care, cum D-nul de la Vrancea în ultima s' a conferință la Atheneu declară de pe înălțimea tribunei, acesta operă de colecționare, drept o operă de mari genii!

Această m' a decis a face aci, de siguri in mod prea succint, procesul acestei pretinse

școlile literare, regretând numai, că spațiul nu-mi permite a stigmatiza mai precis această pretențioasă ridiculă din partea inovatorilor noștri.

Cât despre adevărata revoluțiune literară, ea stă încă în suspensiune așteptând un al doilea erou care, să continue opera începută de Heliade Rădulescu.

C. Crișian.

Mărăcinele

Când te plimbi printre Țiorele
Ca nă lună între stele,
Copiliță, nu uita
Că d'ăși fi și ești nă flóre,
Tu mi ai ține loc de sóre
Numai cu privirea ta.

Când stai năptea la ferăstră
S'ascultă pasărea măestră
Care 'ți cântă de amor,
Face m'ăși privighetóre
Să-ți cânt doine doinișóre
De cu seră până 'n Țiorí.

Ca un lin profum de flóre
P'ale tele buzișóre
Viața mea aș vrea s'absorb,
Data din noi amândouă
Tu ai fi nă dulce rouă,
Ear ești rață să o sorb.

Sufletul ce plânge 'n mine
Ca nă buhă în ruine,
Te-ar răpi nă dată 'n sbor,
Dacă doé aripióre
Ar avé și el să sbóre
Ca un uleú, ca un nor.

Dar, cum veđi, în astă lume
N'am nici meriț, n'am nici nume
Să te pótă încanta;
Nu dorese dar vr'un alt bine,
Ci, când treci pe lăngă mine,
Să m'agaț de rochia ta.

G. Barozzi.

Esilatul

Se despică unda lină,
Marea gême cu fior,
Barca saltă și se 'nclină,
Valul tremură ușor.

Vântul bate și adie
Și împinge barca mea,
Crudă sórté! cine scie
Dacă ne vom mai vedea!

Dar mă duc, mă duc departe,
Darar Dumneđeú să dea,
Măna care ne desparte
Să n'apuce să mai stea!

P'alte țermuri depărtate
Eú voiú rătăci străin,
Și în lacrimi desperate
Voiú da ultimul suspin.

Dar când năptea pe lagune
Luna v'adormi ușor,
Când nă aură-mi va spune
Al teu nume cu amor,

Refusufletit prin tine,
Te voiú bine cuvânta,
Dorul teú va arde 'n mine,
Inse nu te voiú uita.

Dar mă duc, mă duc departe,
Darar Dumneđeú să dea,
Măna care ne desparte
Să n'apuce să mai stea!

G. Barozzi.

Victor Hugo

În ziua de Vineri 22 Mai 1885, la orele unu și 27 minute după amiază, unul din cei mai mari giganți ai literaturii, apostolul păcerii, cel mai ilustru din poezii Fran-

ciei, *Victor Hugo*, închise ochi de veci în vârsta de 83 ani și trei luni.—

Parisul, și prin delegații lor, departamentele și lumea întreagă a asistat la una din cele mai superbe funeralii care au fost vădă făcute unui mare om de către o țară mare. Era un spectacol admirabil de a vedea Franța și cu dănsa lumea întreagă trecând în față mormântului în care doarme pentru veci *poetul geniu*.

În anul 1831, în ziua de 27 Iulie, regele Louis Philippe, sigilase în zidul Pantheonului, în prezența deputațiilor tuturor corpurilor constituite, patru messe de bronz pe care erau săpate lista victimelor din Iulie 1830 și înainte ca corul se esecute *Marsiliesa* de Rouget de l'Isle și la *Parisienne* de Casimir Delavigne, se cântă *Himnul* pe care îl găsim în *Chants du Crepuscule*.

Ceux qui pieusement sont morts pour
la patrie
Ont droit qu'à leur cercueil la foule
vienne et prie.
Entre les plus beaux noms leur nom
est le plus beau.
Toute gloire près d'eux passe et tombe
éphémère;
Et comme ferait une mère,
La voix d'un peuple entier les berce
en leur tombeau.

C'est pour ces morts, dont l'ombre est
ici bienvenue,
Que le haut Pantheon élève dans la
nue,
Au dessus de Paris, la ville aux mille
tours,
La reine de nos Tyrs et de nos Ba-
bylones,
Cette couronne de colonnes
Que le soleil levant redore* tous les
jours!

Victor Hugo era în vârsta de 29 ani când a scris aceste strofe. O jumătate secol în urmă, 54 de ani dupe aceea, Hugo intră, nemuritor, condus de un popor întreg în acest templu al gloriei în care petrunseseră în 1831, în suita unui rege. Hugo a

intrat în Pantheon pentru a nu mai eși și d'a dormi într'ănsul, nemuritor.

Nimeni, ca Victor Hugo, n'a știut se zugrăviescă cu mai mult farmec, bucuria ce revărsă copilul în familie și iubirea ce ne o inspiră. Iată sublimile lui versuri din „*Feuilles d'automne*“

Il est si beau, l'enfant, avec son doux
sourire,
La douce bonne foi, sa voix que tout
dire,
Les pleurs vite apaisés
Laisant errer sa vue étonnée et ravie,
Offrant de toutes parts sa jeune âme
à la vie
Et sa bouche aux baisers!

Seigneur, préservez-moi, préservez ceux
que j'aime,
Frères, parents, amis, et mes ennemis
même
Dans le mal triomphants,
De jamais voir, Seigneur, l'été sans
fleurs vermeilles,
La cage sans oiseaux la ruche sans
abeilles,
La maison sans enfants.

Iubirea părintească respiră în aceste versuri, iubirea părintească în cea ce are mai dulce, mai mare; în bucuria ce ne o dă acest surăs fermecător, această privire tot d'o dată naivă și serioasă și acel aer de fericire sinceră ce sunt farmecele copilăriei.

În prefața dramei *Le Roi s'amuse* marele poet ne descrie ast-fel pe Triboulet:
„Triboulet e diform, Triboulet e bolnav,
„Triboulet e bufonul Curței; întreită misi-
„riă care'l face reutăcios. Triboulet urasce
„pe regele fiindcă e rege, pe seniori fiindcă
„sunt seniori, pe omeni fiindcă toți n'au
„o cocșă pe spate..... Strică moravurile re-
„gelui, li corupe, li abrutisează; li în-
„pinge spre tirania, ignoranță, viciu; li
„moleșesece asvărindu'l printre veri-ce fami-
„liă a gentilomilor, arătându'i fără de înce-
„tare, cu degetul, femea de sedus, sora de
„răpît, fiica de desonorat.“

Acest Triboulet, diform și urât, are o fiică. Această copilă e singura sa dragoste, singura sa fericire și singura sa virtute. Cu cât urasec lumea mai mult, cu atât și iubesc fiica. Victor Hugo a voit, cum ne o spune în prefața *Lucreției Borgiei* se arate în Triboulet pe cât iubirea părintească sfințește diformitatea fizică, și în *Lucreția Borgia*, pe cât dragostea de mamă purifică diformitatea morală.

Iată cum Triboulet și iubesc copila
Ma fille! o seul bonheur que le ciel
D'autres ont des parents, des frères,
Ane femme, un mari, de vassaux, un
D'aieuls et d'alliés, plusieurs enfants,
Moi, je n'ai que toi seule! Un autre
Toi seule es mon trésor et toi seule
Un autre croit en Dieu! je ne crois qu'en
D'autre sont la jeunesse et l'amour
Ils ont l'orgueil, l'éclat, la grâce et
Ils sont beaux; moi, vois-tu, je n'ai
Chère enfant! ma cité, mon pays, ma
Mon épouse, ma mère, et ma soeur et
Mon bonheur, ma richesse, et mon culte
Mon univers, c'est toi, toujours toi,
De tout autre côté ma pauvre âme
Oh! si je te perdais!... Non, c'est une
Que je ne pourrais pas supporter un

(act. II Sc. 3)

Câtă sublimitate și mărire în aceste strofe; numai unui Victor Hugo îi a fost dat se ne arate în culori așa de vii iubirea părintească.

Când curtisanii îi au răpit pe Blanche,

„Li vedem pe Triboulet cu ce furie și recere fiica:

Messeigneurs, il me faut ma fille! il
A la fin! allez vous me la rendre
Oh! voyez! cette main, qui n'a rien d'il
Main d'un homme du peuple, et d'un
Cette main qui paraît désarmée aux
Et qui n'as pas d'épée, a des ongles,
(act III sc. 3)

Când Triboulet și regăsește fiica, câtă fericire nu reese din cuvintele lui:

..... Quel bonheur de te revoir
J'ai tant de joie au coeur que mainte-
Si ce n'est pas heureux. Je ris, moi qui
De te perdre un moment pour te ravo-
(act III sc. 3.)

Victor Hugo creând pe Triboulet, a prezentat pe tatăl în partea lui cea mai frumoasă. Triboulet e tipul iubirei părintești, elementul cel mai pasionat al acestei iubiri.

A scrie asupra lui Victor Hugo, se cere o muncă colosală și multă știință de carte; am îndrăsnit se aștern aceste rânduri, voind se depun și eu pe mormântul divinului poet cununa respectului și al admirațiunei pentru geniul secolului al 19 lea.

„Notre Dame de Paris, Les Miserables, l'Homme, qui rit Quatre vingt treize, Marion Delorme, le Roi s'amuse, Hernani, Lucreția Borgia, Marie Tudor, Ruy-Blas, Angelo, ect, vor rămănea niște adevărate mărgăritare ale literaturii franceze.—

Hernani, Enjolras, Valjean, Gilliat, Marius, Eponine, Esmeralda, Fantine, Cosette sunt copii intelectuali ai geniului. Câtă adevăruri sublime, câte viațe sociale nu sunt biciuite prin gura acestor figuri mari ce nu-

mai în scrierile și imaginațiunea lui Hugo au putut esista.

*

Pe frontispiciul Pantheonului, Franția a săpat următoarea devisă:

„Aux grands hommes la patrie reconnaissante“. Eu unu voi îndrăzni să schimb această devisă, și voi închea aceste rânduri zicând:

„Aux grands hommes, l'humanité reconnaissante“.

22 Mai 1886

Emil. I. Critzmann.

De Pe Câmpul Morții!

*Dedicațiune amicului meu Mircea
Dimitriade*

Era într'o seră de iarnă la căpitanul K... care făcuse campania de la 78 și care acum era în retragere.

Îmi istorisea ceva din întâmplările la care fusese martor, și între alte lucruri mai mult sau mai puțin interesante, îmi povestii următoarea întâmplare:

„Între toate amintirile războiului, cea mai duioasă pentru mine, este memoria unui tânăr sergent al corpului meu, care a căzut rănit de moarte în ultimul atac al Plevnei.

Se numia Virgiliu, și era imatriculat sub numărul 132 ca voluntar, fără ca să i se cunoscă nici origina, nici numele adevărat, căci cel pe care 'l purta era un pseudonim.

„Timpurile războiului când voluntarii alergau din toate părțile, permiteau un asemenea rol misterios; mai ales că corpul nostru, era unul din acelea cari în timp de rebel sunt considerate ca închinare morții.

„Nimic nu putea fi mai curios și bătător la la ochi, de cât personalitatea acestui tânăr de 20 de ani, al cărui existență a rămas pentru tot d'auna un mister nedesvăluit.

„Înfățișarea lui era de o elegantă fragilă, ca să mă exprim ast-fel.

„Nimic nu vedeai la dânsul din aceea ce

trebuie unui militar; din contra găseai la dânsul educațiunea unui om de înaltă calitate, unită cu o profundă melancolie și tristețe, care trăda cât de colo o adâncă suferință sufletescă.

„Mă simțiam fermecat de interesanta lui apariție, și în același timp îmi făcăm cazuri de conștiință, când mă gândem că o asemenea ființă de un ordin cu totul deosebit, este aruncată în jocul săngerios al războiului; cu toate că era ușor de înțeles că nu era rolul meu să fac acesta.

„Dorēm foarte mult, să intru în taina acestei ființi fenomenale, dar trebuie să recunosc, că toate încercările mele au rămas infructuoase.

Virgiliu era impenetrabil. Ori ce cercam era zadarnic, de ore ce el era de o fineță rafinată care întrecea cu mult modelele mele apucături.

„În timpul asalturilor atitudinea lui era demnă de mirare. Nu săvârșise nici o bravură; mă indoiesc cu drept cuvânt ca să fi rănit vre un inamic, dar era de un sânge rece și de o hotărîre nestrămutată. În tot d'auna era primul la escaladarea parapetelor; lucru care m'a făcut a înțelege că copul seu era d'a merge spre întâlnirea morții. El dorea un glonț bine dirijat, care să puie capăt suferințelor sale, pe cari conștiința nu îi permitea să le termine însuși.

„Dorința îi fu împlinită în curând.

„Scăpase de la toate atacurile anterioare; la ultimul însă, când Osman pașa cercă a face o eșire, lupta era prea crâncenă pentru ca sorta fatală să nu 'l ajungă.

„Câte va glonțuri bine dirijate, îi găuri-seră pieptul.

„După predare când cei rămași cu viață alergau să săvârșescă ultima datorie către camarazii lor nenorociți, alergai și eu cuprins de o panică durerousă, spre a vedea dacă era printre cei vii sau printre cei morți.

„O voce interioară părea a mi spune dinainte tristul eveniment.

„In realitate l'am regăsit printre cadavre, și fără nici un pic de viață!...

„Durerea mea crea nedescrisă. Am plâns lângă dănsul, ca și cum ar fi fost propriul meu fiu; și nici până astăzi nu mă pot consola de pierderea lui“.

„Aici căpitanul se întrerupse puțin, și după vocea lui slăbindă, înțelesei că în adevăr crea adânc mișcat.

„După un moment reincepu iarăși:

„Acăsta este tot ce pot să îți spui, despre această problematică aparițiune a lui Virgiliu.

„Remâne încă, să îți împărtășesc o scurtă scrisoare; un fel de memoriu, care s'a găsit în ranița sa și care l'am la mine.“

Căpitanul scose d'într'un secretar un mic notes ale căruia fețe erau aproape toate complicate.

Era un adevărat jurnal al unui desperat de viață.

Eată conținutul:

„Către Cel Rămăși In Viață“.

Aș dori să nu ies din lume după expresia lui La-Fontaine: *Jacques a plecat cum a venit*. Aș dori să dau cont de existența mea în această lume; de această existență svânturată care a concentrat în sine prăpăstii mai adânci de cât fiorosele suterane pământesti; goluri mai profunde și cataracte mai îngroșitoare de cât abisurile arzânde a vulcanului sub terestru.

„Existența mea este un martirism mai îngrozitor de cât al acelor eroi al creștinismului; căci acestia aveau cel puțin o mulțime de consolațiuni. Ei suferiau pentru o idee mare; aveau speranță în resplată divină; și în fine Mărtea instantanee îi scăpa repede de suferințele lor.

„Pe când!... Oh! Eu n'am nici una din aceste consolațiuni.

„Convincțiunea inimii și a conștiinței, cât și simțul cel mai intim al individualității mele, m'a decis deja de mult din timpul copilăriei, să mă desamăgesc cu desăvârșire asupra concepțiunilor de D-zeu,

de nemurirea sufletului, și de viață eternă după mărta.

„Suferințele mele sunt atât de mari, în cât chiar dacă mi s'ar putea demonstra în mod științific, că sufletul este nemuritor, eu nu m'aș simți de fel înbucurat d'acăsta descoperire, pentru că perpetuarea chiar numai a unui atom din existența mea, ar fi perpetuarea unei noi existențe de infinită suferință.

„Adesea cu toate cruntele mele suferințe, am lucrat asupra mea însuși; m'am mirat de mine cum te miri de un ce care nu ești tu, și n'am putut să înțeleg cum în construcțiunea acestui mic anima omenesc, pôte exista o existență abstractă de dureri și suferințe atât de mari, încât comparațiunea cu noțiunile ce le avem despre „infinit“ și „absolut“ să nu fie nici de cum nepotrivite; ei din contra să fie o relațiune aproape pozitivă.

„Am observat în individualitatea mea, adevărate abisuri și goluri gemânde, în cât mi'am zis adesea, că așa zisa intelectualitate a omului, trebuie să fie o operațiune de reflexiune a acestei imensități desordonate a întregii existenți, analog operațiunii mașinei fotografice.

„Lord Biron un predecesor al meu pedomeniul suferințelor psihologice, și care în tocmai ca și mine alergase pe câmpul de bătae ca să și găsească sfârșitul acestor ne mai pomenite suferințe, zisese vorbind de aiurările sale prin natură, că ea este o parte din el și el din ea!“

„Am zis că sunt o existență; că suport niște suferințe intelectuale imense, mai absolute de cât absolutul, mai infinite de cât infinitul; am zis că sunt pe câmpul masacrării și carnagiului, așteptând momentul suprem al disoluțiunii mecanismului ființei mele; am zis că aș dori zdrobirea absolută a eului meu, ca nu cumva un singur atom să perpetuase această existență insuportabilă; ei bine, remâne ea eu să dau cont în aceste rânduri de această viață prea încercată; să vă descriu în mod sensibil și

pipăit, această suferință de care am vorbit.
„Eată un lucru, care vă conjur să credeți că am dorit să'l fac. Tînta chiar a acestui *ultimatum* al existenței mele, este tocmăi înecarea vană, d'a transmite posterității noțiunea indiscriptibilei, mele suferințe intelectuale.

„Cât de mult aș fi dorit să vă fac să simțiți și să pricepeți acel haos gemând, care m'a făcut să nu mă mai pot suporta nici chiar eu însuși. Dar indeșert am recurs, nu la pană căci, nu ea este în stare a mă servi, dar la conștiința mea, la inteligența și sensibilitatea mea, dar indeșert!... limbajul și inteligența omenescă, sunt lucruri atât de insuficiente pentru a ne servi în redarea impresiunilor noastre; în cât nu pot face nimic mai bun, de cât d'a le declara de niște micimi alocate ființei omenesti.

„Și eu care sunt victima unei imensități de suferință care mă sdrobește; eu martirul fără nume; eu curg riscul d'a fi înfierat de nebun de o întregă lume fără mințe, pentru motivul că am venit să caut salvarea martirismului zilnic, într'această măcelărie instituită de bunul gust al a-menirei.

„Dar cu toate că recunosc imposibilitatea d'a scrie cea ce simț, totuși nu voi crede nici o dată, că existența mea de martir nu va fi înțelesă de alți; Oh! Nu'mi vine să cred, că nu sunt și alți suferinzi ca mine, pe acest glob pămăntesc, care să resimță pe deplin orărea suferințelor mele și cari să înțelegă cauză și întinderea lor.

„Fără indoială sunt și alți cari sufăr ca și mine, și nu mai departe chiar eu însuși am avut ocaziunea să regăsesc în viețile a câtorva mari autori, suferințele insuportabile a eului omenesc, precum în Lord Biron, J. J. Rousseau, Gilbert, Goethe, Bürger.

„Dacă m'ați întreba care este cauza acestor suferinți, eu aș trebui să vă răspund că un sentiment indiscriptil de rușine, nu'mi permite nici chiar mort și nici chiar în acest *ultimatum* funebru, să vă împărtășesc

secretul secretelor care a sdruncinat existența mea.

„In dorințele mele, n'a intrat și revelațiunea cauzei; am voit numai să vă transmit ultimul cuvânt al unui muribund, și să vă fac să înțelegeți, muritori fericiți, că în aste lume trăesc ființe cari suportă în interiorul ființii lor, o suferință mai mare de cât aceea ce coprinde noțiunea pe care o cunoște rațiunea omenescă.“ Virgiliu, după ce terminai lectura acestor pagini, rădăcai ochii și văzui lucind o lacrămă pe genele căpitannului.

„Oh! zise el, dacă Virgiliu n'ar fi murit, și daca 'și fi putut pătrunde cauza suferințelor sale, cine știe daca n'ași fi putut găsi lécul care să'l facă să înțelegă meritul existenței!?”

Nu mă putui opri d'a nu suride la auzirea acestor cuvinte.

„N'ați fi ajuns la nimic, fiind-că pentru suferințe morale nu avem lécuri, respunsei eu, cu cuvintele Ciclopilor lui Omer.

C. Crișian.

Ideal și Real

Din naștere e poet.

Număre 22 de spină George.

Cea mai mică impresiune a lui ia forma unei strălucite poezii.

De natură trist și idealist.

Versurile și Visările îi sunt singura plăcere, pare că trăiește pentru ele și prin ele. În el e sămânța geniului semănată și în curând trebuie să răsară.

Adesea în orele lui de singurătate când durerea îl coprinde mai cu putere, șeade ore întregi la fereastră cu ochi pe cer, numărând stelile, și visând.

Îi pare că luna 'i vorbește, că stelele 'i surăde.

Câte-o dată o umbră parcă 'i trece pe dinaintea ochilor o umbră de femeie..

Astă umbră cu păr galben, ochi mari și negri, lancezi și visători a cărui figură îl farmecă, o contemplă ore întregi.

Câte-odată pare că dormitează.

Ochi îi sunt închiși și când lasă să se arde pleopa, o ridică așa de încet, cu atâta grație în cât până să lase să se vadă ochiul, George pare că în acea trecere de timp străvede o comoră de visări dulci, o lume întreagă de plăceri și de voluptate.

Altă-dată 'și vede astă ființă, pe malul unui reușor limpede ca lacrima, care curge repede murmurând duios și tirând în fuga lui copilărească mulțime de pietricele.

Acolo pe o noapte senină încărcată cu miriade de stele ce sclipesc tainic, ce surd și glumesc între ele, în acea misterioasă tăcere plină de dulceață; acolo George își vede idealul său.

Eacă'l lângă dansa.

Îi ea brațul.

Pornesc încetișor spre-o deasă pădure seculară.

O ce tablou măreț!

Sunt aproape perduți printre bătrâni arbori.

Luna 'și lasă leneșile sale raze a străbate prin desul frunziș al arborilor, aurind ici câte-o frunză; mai încolo o rază rătăcită se joacă pe un muschin d'un verde închis; dincolo o rază strebate într-o scorbură luminând-o în care se vede miile de insecte, trăind ea într-o țară. trăind în armonie, fără invidii, fără ură și fără patimi.

Zefrul din când în când mișcă ușurel frunzișul, provocând un dulce fășiit și gădilă ușor fetile lor duioase.

Greerele cântă și descântă pe vechiai melodie așa de dulce și așa de tristă, earrăușorul murmură, gongonește ne'neetat.

Ei merg... merg mereu.

Braț la braț, ochi în ochi, gândire în gândire.

Ei tac.

Și ce ore și-ar putea spune ei, când ochii, inimile lor vorbesc cu atâta elocință.

Ce?...

Ei vorbesc tăcând.

Luna încet... încet se duce să se culce și dispore, stelele din ce în ce devin mai albicioase, rămân în obscuritate și rămâne numai ochii ei care rivaléză cu seninul zilei.

Roșateca auroră se ivese și cu ivirea ei amantii fug, greerele tace, lieuriciul dispore și totul intră într'un alt aspect.

George se deșteaptă din visarea sa.

El plânge perirea visării așa de fericite și idealul său așa de repede dispărut.

Apoi scrie versuri, cu-o pasiune, cu un foc nemărginit.

Mult timp George visă mereu și se înbătă de plăcerea ce îi prôducea imaginațiunea lui. O! ce fericit e ca idealist!...

Veni o zi când George 'și găsi idealul în realitate.

O iubi; ea l'a trădat!...

D'o dată căzu din lumea visărilor în ne-grul realism.

Înșelat în speranțele sale, în visările sale sublime; tređit d'o dată în crudă realitate; trădat în iubirea lui, înșelat de idealul său astă schimbare precipitată îl transportă într'un desgust de viață; ochii parcă 'i se deschise mai bine, pare că sejurul lui cu alți ochi, o vede rea, mizerabilă, perfidă.

Versurile îi sunt nesuferite.

Desgustul îl cuprinde cu putere.

S'asvârlă în brațele beției o dată cu mizeria.

Nopti întregi prin cărciumi murdare, de găt cu femeile perdute, seacă paharele secânduși tot d'o dată puterile și cu ele viața și talentul.

Sdrențeros și murdar, cu picioarele gôle și cu pèrul cât o clae, bea..., bea mereu.

Mizeria din ce în ce îl strânge ca într'un cerc de fier.

Ori ce simțimânt nobil din trânsul dispore.

Eată cum un viitor poet mare, un viitor geniù deșteptat dintr'o letargie vede lumea în

geniu se stinge în infecția cărciumilor bu-
fuit de beție, copleșit de dăsfrau din cauza
mizeriei și a trădării unui femei.

O dată pare că Dumnezeu îl făcu pentru
ultima oră a mai arunca o privire în dulcele
și regretatul trecut.

Își aduse aminte de neptea ce visase că
se află în pădure cu idealul său.

De raza rătăcită a lunii într'o scorbure
de arbor de insectele ce le văduse acolo și
într'un moment de indignațiune nebună ex-
lamă :

—Noi oameni avem o scorbură mai mare
numita pământ, în care egalitatea este o
legendă mincinosă, în care frăția este o tris-
tă parodie, în care domnește dreptul celui
mai tare, în care unul pe altul se fură,
în care tiraniile chinăsc popore, în care sânge
curge pentru ambițiuni și o palmă de pă-
mânt, în care crima este sădită, vanitatea
ambitiunea, furtul, mișelia și femeia ne
predomină, și din toate acestea eșim ca mon-
ștrii și în care libertatea este un cuvânt
dulce dar nesimțit de nimeni pentru că nici
o dată n'am avuț și nu o vom avea. O!
sunteți mai fericite, de o mie de ori mai fe-
ricite insecte din scorbură, de cât noi ani-
male pe pământ! ha! ha! ...

Și dintr'o singură înghițitură goli o stic-
la până în fund.

Plăți cu ultimul ban ce avu.

Ese afară din cărciumă.

Umblă rătăcind pe strade, cu picioarele
gole prin zăpada și într'un grajd părăsit,
uitaț de toți care avea numai tavan, Geor-
ge idealistul. George poetul și geniul, sco-
fălcit de mizerie, cu ochii infundați în or-
bitele lor, cu răsul sarcastic pe buze se
trânteste pe o grămadă de noroi spre a dormi.

Vistolește.

Zăpada îi isbește fața, se așează pe cor-
pul lui; ea se înalță... se'nalță mereu și
viitorul poet geniu, marele idealist, móre
înghețat de ger în lumea reală.

Poesia și idealul înlocuit prin mizerie
și realism duse pe George acolo unde l'am
lăsat.

Cât de fatală i-a fost trista realitate.

N. D. Georgian

PE POVERNISUL VIETEI

Dedicațiune amicului meu A. SARDELLYS

Erea târziu noptea și o vijelie turbată
bicuică cu tările picături mari de ploie, asu-
pra ferestrelor semi luminată a lui Zam-
phir, institutorul comunal al unui mic oră-
șel de peste Milcov.

Totă lumea dormea adâncită în lumea vi-
surilor și existențelor aeriene; numai el,
neobositul Zamphir, fugea încă somnul și
ședea cu fruntea posomorată și încrețită de
adânci frământări sufletesti aplecată a-
supra unei cărți ce o avea în fața sa; dară
Zamphir nu citea de fel. Ochii sei negri și
întunecoși se preumblau nestatornic de la
un rând la altul, fără ca inteligența sa să
concepă nici chiar cel mai simplu act de
percepțiune.

Eul seu intelectual, acest ocean spumegând
de fel de fel de simțimante pe care l'a a-
șezat fatalitatea în natura ființei omenești,
clocotea și fierbea intrănsul ca profundita-
tea gemândă a craterului unui vulcan.

Crunte suferințe morale frământau cre-
erul seu obosit de gânduri triste și peni-
bile, fără ca să i fie cu putință să iasă din
starea de fixitate nemișcată în care se co-
fundase.

Care eră cauza acestor cumplite munci
și trude intelectuale a sârmanului Zamphir?

Zamphir eră deja înaintat în vârstă și
începea a aluneca în jos pe povârnișul
vieții.

Intréga sa viață solitară și retrasă a fost
un adevărat martirism pământesc.

Caracterul seu original, și pôte chiar în-
fățișarea sa puțin atrăgătoare, fusese cauza
ca el să ajungă în etate, fără a fi avut fe-
ricita ocaziune d'a întâlni o ființă cu care
să și pôtă lega destinul vieții sale.

Trecuse ast-fel peste pragul furtunos al tinereții și pôte că în etatea lui nici nu se mai credea în pericol de a resimți ororea săgeților lui Cupidon, așa că acele gingașe și subtile idealuri ale tinereții, dispăruseră deja cu desăvârșire din fața imaginațiunii ale iritate astăzi de veninul voluptos al amorului ce naște pentru prima oră.

Cine e acest ideal ? ...

Este Elena pe care a văzut-o născând; a învățat-o carte, și pe care erî încă o numea micuța lui Elena, când o vedea jucând d'a pietrele lângă pörta modestei colibe a săracilor ei părinți, și care astăzi, din micuța copilă de erî, a devenit o sirenă răpitoare, o imagină vie, care nu mai vrea să dispară din fața ochilor sei, ori cât s'ar munci dănsul ca să-și fixese atenția asupra rândurilor din carte.

Suferința lui e grosavă, și cu toate acestea dănsul pēnă acum, n'a cutezat nici chiar în taină cea mai intimă a sufletului seu, să-și reprezinte în totă plenitudinea imagina Elenei și să rădice asup'ei o gândire cât e inocentă: din contra el pare că se cutremură în fața unei asemenea asociațiuni de idei, și apariția Elenei sböră întocmai ca o umbră fără ființă reală, în fața simțurilor lui revoltate.

Instinctul omului atât de obicinuit cu aceea operațiune intimă, care este calcularea egoistă a spaciului și timpului, care te desparte de lucrul pe care 'l dorești, spre satisfacerea aspirațiunilor tale, încă nu mângise simțurile duiöse și delicate a acestui Theseu modern.

Insă, întocmai ca vörtegiul care degenerând în furtună, își deslănțuește valurile sale peste limitele desemnate de mâinele naturei, așa și amorul debordēsă adesea peste șubredele diguri a le consciinței omenestii.

Alte faze, alte concepțiuni.

Zamphir întâlnește neconținut pe Elena în drumul seu. Pare că ea cu dinadănsul 'l caută, spre a întreține flacăra care a înce-

put să sclipescă subț cenușa acestei inimii întârziate.

Nóptea când stă singur, imagina ei apare mai vie; cugetările lui devin din ce în ce mai pasionate și cutezătoare.

În fine, numai e stăpân pe dănsul.

Dorința d'a deveni soțul Elenei se schimbă într'o trebuință fatală și iresistibilă.

„O voi cere de la tatăl seu; o voi con-jura pe dănsa! ... și zise el cu tărie.

Dar consciința... aceea frumoasă, podobă intelectuală a omului, lupta încă în contra instinctelor jósnice a naturei animalului, și Zamphir și făcea încă cazuri de conștiință.

„În adevăr și zise el în sine, nimeni nu mă va refuza. Elena însuși la cea mai ușoră accentuată dorință din parte'mi, va sacrifica cu plăcere fericiirea vieții sale, pentru ca să'mi dovedescă recunoștiința ce'm pörta pentru serviciile ce am adus părinților ei; dar nu voi comite eu öre un sacrilegiu degradator, acceptând un asemenea sacrificiu?!

„Oh! Nu, nici odată nu! O asemenea cugetare basă, mă revoltă chiar pe mine însuși! ...

„Mai bine să sufăr ca un martir, de cât d'a consimți la o așa de nemernică aspirațiune.“

Tótă nóptea luptă ast-fel în consciința sa.

Sentimentele cele nobile ale sufletului seu, invinseră în fine toate cele alte dorințe jósnice cari 'l animasără până acum. El și luă ferma hotărîre, d'a o uita și d'a nu se mai gândi la dănsa.

Oh! Cât eră de sublim luând acesta nobilă hotărîre de abnegațiune.

Asemenea trăsuri mărețe din viața omenescă, te fac adesea să crezi, că omul e mai mare, de cât este în realitatea lui miserabilă.

A doua zi întâlni fără veste pe Elena, care ședea melancolică și visătoare în grădină.

Zamphir o privi plină de îngrijire, căci și ea eră foarte schimbată.

Elena lăsă ochii în jos și o roșeță adăncă coloră frumosul ei profil.

Zamphir rupse cel d'intăi tăcerea.

„Eleno, zise el cu vocea emoționată, tu ascunzi o idee care te frământă adânc, căci eu văd că sufer, ?!”

Elena surise cu blândețe.

„Nu, răspunse dânsa, eu nu sufăr, nu ascund nici o idee supărătoare; dar un singur lucru mă frământă și mă face să fiu tristă. Acest lucru e imprejurarea că te văd pe tine dascălul meu, victima unui trist și nesfârșit delir de suferințe. Oh! Dacă ai ști cât mă nelinistete acest lucru și cât de mult aș dori a șterge de pe frunteți plecată de chinuri acest nor posomorât și intunecos de suferință...”

Părea că fca Evei vorbea condusă de o putere orbă.

Zamphir căzu zdrobit la picioarele ei și îi spuse totul.

Elena 'l ascultă păstrând o tăcere profundă, apoi îi întinse mână cu mărimumia unei martire și îi zise cu vocea liniștită:

„Fiind-că crezi că cu atât de puțin lucru 'ai putea simți fericit, eu consimt a lega destinul meu de destinul vieții tale.”

Zamphir erea invins.

Frământările lui conștiințioase nu ereau atât de puternice pentru al face să reziste contra unor asemenea tentațiuni.

Peste trei săptămâni și jurară credința eternă în fața altarului.

C. Crișian.

Care sunt defectele științelor ?

Știința este resumatul adevăratei culturii a omului. Ea ne oferă procedurile și căile de investigațiune care realisadă progresul, și verifică aquisițiunile și isvorele sale prin controlul ce face naturii intime a omului. Cu toate aceste mari servicii cari le aduce

omenirii, acest produs a celor mai sensibile erori, totuși astăzi pare o mare defecțiune. Dar m'am înșelat, acesta nu este de cât o contraversă. Tote sentimentele filantropice pe care le am, nu pot folosi nimica, căci trebuie să mărturisesc adevărul. Tota defecțiunea pe care o presintă știința cade în sarcina omului, de ore ce ea nu pôte fi considerată de cât ca un atribut al percepțiunii sale. Știința în acest cas nu este de cât o funcțiune a variabilei, care este percepțiunea omului; și pentru a afirma unde este defecțiune, dacă ea există trebuie să ne raportăm la variabilă, și prin urmare la omul însuși.

Acum dacă noi voim să fim justți, 'mi este permis de a face o acușațiune generală.

Trebuie dar să escludem marea majoritate, aceia ce grația civilizației secolului XIX-lea, nu presintă absolutamente nici o defecțiune. Vroi să dic despre masa profană sau ignoranța personificată, a căror înapoere—savantii timpului nostru—le-o atribuie unei imunități științifice (!).

Aceste figuri umane inconștienți de toate actele vieții lor, nu sunt de cât nisce mașini care funcționează într'un atelier pus la discreția unui om sau unei minorități, și care singură hotăresce felul fabricanțelor sale.

Restul lumii, compară lumea cultă, o confusiune de idei, și care presintă o variațiã complicată cu toate că are un caracter generic. Acesta din urmă 'l vom vedea în ceia ce urmază.

Pentru un moment însă, mi se va pune o sumă de obiecțiuni, dintre care una ar fi: Cum te încerci a face critică enclipodistilor celebri, și tutulor savanților (La Faye, etc.), îndrăsnesci a judeca pe filosoful legilor, constructorul ordinului social..., diplomația chiar care prin ingeniul ei, face din lumea întregă un joc al fantaziei sale..., acesta e o cutesanță necalificabilă...

Din toate acestea vă mărturisesc, că nu fac de cât o distracție, în urma căruia creerul va acționa mai bine.

Acum izolat momentan de evenimentele zilei, transform impresiunile pe care le am primit în acest șir de litere, prin care voiesc a da câte-va idei asupra raportului care există între om și știință, în ce constă defectele acestei din urmă, cauzele lor, în fine de ai arăta cum în parte se susține contractul social.

Înainte de a începe să scriu ce un om și propune, este logic de a se interesa de origina sa, de rolul său, de diferitele sale raporturi cu exteriorul, într'un cuvânt de a afla valoarea sa intrinsecă.

Omul, ca toate lucrurile, este și efect și cauză, pentru că una din ele echivalență celei l'alte.

Până astăzi, s'a studiat numai cauza or complexitatea fenomenilor care ne înconjoară și pe care noi le simțim, fără însă a aborda efectul lor, care este omul din punctul de vedere al reversibilității acestora în toate manifestările sale. D'aci concludem că, cunoștința omului împiedică pe aceia a mediului exterior.

Acum pe cât ne va permite concepțiunea noastră, să facem o mică schema originală a omului.

În acest infinit spațiu, nu există de cât un singur element material. Acesta s'a diversificat, și prezintă o continuitate de diversificare din cauza mișcării; proprietate la care se reduc toți agenții fizici, și care e inerentă elementului.

Forțele nu constituie alt-ceva de cât valoarea intrinsecă a unei părți materiale modificate sub toate raporturile.

Toate părțile materiale diversificate compun un sistem de influențe mutuale. Un corp influențează pe toate câte l'înconjoară, și acesta se propagă mai departe; iar el la rândul său e influențat reciproc. Aceste influențe modifică continuu nuanțele lucrurilor, și aceste se petrec sub ochii noștri. Eu am

fost influențat în modul în care vă scriu, și la rândul meu vi-le comunic. De aci omul n'ar fi de cât o conștiință a unei complexități de influențe asupra unei părți materiale. Diverși corpi pe care chimia ne prezintă, nu formeză de cât elementul material unic. Superioritatea omului față de cele l'alte corpuri materiale ne demonstrează toate științele actuale. Dar noi o putem explica în modul următor :

Am admis că toate corpurile se influențează reciproc. Însă circumstanțele diverse în care se găsește corpurile precum și felul lor, face să varieze influența unui singur corp asupra celor l'alte. Putem deci afirma că fie-care corp are un coeficient de modificare, și superioritatea omului nu se atribuie de cât unei succesiuni de influențe care a dat părții materiale care l'compune coeficientul de modificare maxim.

Acesta este un adevăr, căci noi nu cunoștem alt organism mai sensibil ca omul.

Dar să intrăm pe scena lumii aparente.

Pentru a studia omul, nu vom considera de cât sistemul său nervos. Se știe astăzi că centrul nervos din om este relativ de restul organismului, de la aparițiunea sa și până la sfârșitul său. Pentru ce atunci spiritul unui copil e atât de obtus față cu acel al omului dezvoltat? Faptul are explicația sa. Este logic ca acțiunea sistemului nervos care domină toate cele l'alte acțiuni ale organismului, se divide în două, una numită vegetativă sau simpatică și care se exerce numai asupra funcțiilor organelor, alta relativă și care face legătură între noi și mediul exterior.

De îndată ce vin, individul iese din viața fatală, și se pune în contact cu exteriorul, se operează următoarea transformare: Acțiunea nervoasă vegetativă descrește pe măsura ce omul se dezvoltă, să dicem că formeză o progresiune descrescătoare pe când sistemul nervos de relațiune crește în detrimentul celui l'alt, și formeză o progresiune crescătoare.

Si acesta se întâmplă, dacă noi observăm un copil, în care toate funcțiunile se exercită energie sub acțiunea vegetativă, pe când acțiunea relativă a crecerii nu există, căci nu cred ca cine-va să aibă cunoștința de viața foetală. La bătrâni din contra, funcțiunile sunt cu desăvârșire diminuate, și prin urmare acțiunea simpativă; pe când cea ce 'i rămâne mai integră este sistemul nervos de relațiune, și astfel să explice cum ei au cele mai bune raționamente.

Deci, sistemul nervos de relațiune ne dă nouă toate cunoștințele de exterior. E evident dar, că cunoștințele noastre variază cu percepțiunea noastră. Din toate acestea concludem, că omul nu este de cât o stare evolutivă a materiei; știința nu este de cât ecuația lui, ale cărui număr de necunoscute variază direct cu gradul de percepțiune al omului.

Dar omul nu caută a 'și da compt de ultimitatea lucrurilor. Departă de a 'și cunoște origina, se crede sfera unei ființe supreme, și care a dispus natura în beneficiul său, 'i se pare că totul depinde de voința sa, și dacă se întâmplă ceva contrar acesta o atribuie unor puteri misterioase. Lumea acestei credințe, atinge apogeul ridiculismului? Pentru a fi consequent la aceste propuneri, vom spune că am cunoscut un savant cu o influență enormă, al căru principiu care domnea peste tot erudismul său era: Dacă un autor s'ar perde, tot universul s'ar distruge. Si de felul acestor principii (!) sunt mai toate acelea care caracterizează celebritățile noastre.

E locul de a vorbi despre lumea științifică.

Specializarea e la ordinea zilei. Viața practică necesită această. Fie-care luat de cuvântul lumii, se destină pentru o știință, o artă etc. După acesta lumea lui se mărginește aci. Toate studiile sale, toate acțiunea sa intelectuală se sacrifică în această ramură, și sfârșește prin a lua loc în lumea

specialităților cu o reputațiune oarecare. De aci rezultă ca prin faptul specializării omul privește lucrurile, fenomenele numai din un singur punct de vedere, abstracție făcând de toate cele alte. Sub acest raport știința nu poate fi justă căci trebuie a fi imaginea credincioasă a fenomenelor etc, sub toate raporturile așa cum sunt în natură de fizică: În toate zilele veți auzi pe un profesor de fizică dicând, că fără această mare știință omul nu s'ar fi civilizat căci ea a descoperit agenții fizicii ca electricitatea magnetismul este reversibilitatea puterilor fizicii care se utilizează prin mijlocul diverselor mărimi etc. Ei prin urmare datorim progresul care se realizează din zi în zi. Dar ce veți dice când el nu va putea să definească de om maniera fondată nici electricitatea nici magnetismul, pentru ce un curent electric dă naștere unui curent inductor care e cauza întimei reveribilității, etc.

Tot ast-fel un chimist celebru nu n'ar putea respunde pentru ce doi corpi se combină. De sigur ei vor dice: în virtutea afinității lor care este o proprietatea corpurilor d'a se combina între dânși etc.)

Dar acest răspuns n'are valoare. Veți găsi matematicii care știu mecanica cerescă, calculul infinitesimal fără să-ți potă arăta pentru ce un număr întreg multiplicat cu o fracție se diminue etc.

Toți fac apologia ramurei lor, și caută a-i da o dezvoltare mare fără concursul celor alte. Introduc hipoteze principii, care variază de la unul la altul și neglije, d'a vedea știința ca o copie credincioasă adevărată esența a lucrurilor sub toate raporturile în care se găsesc. Dar erorea nu consistă numai aci, ea afectează și caracterul personal al omului; ast-fel am avut ocazia de auzi de la multe specialități nullo făcând pe toate științele streine lui, și ridicând mai presus de toate ramura sa.

Apoi am mai vădut celebrități în vrospecialitate dicând că îi este imposibil d'a pricepe o altă streină lui.

Această eroreprovine din exclusivismul științific.

Va urma).

Lucretiu

Don Carlos

Poemă Dramatică
de Frederic Schiller

ACTUL I

Grădina regală din Aranjuez

Scena II

Carlos, Marquisul de Posa

Carlos

Cine vine? . . . Ce văd? . . . O îngerii mei buni. Scumpul meu Rodrig!

Marquisul

Scumpul meu Carlos!

Carlos

E cu putință? Oare să fie adevărat? Nu mă înșel eu? Tu ești? O! da tu ești! O! acum tot e bine! totul s'a reparat! Anima mea bolnavă se reînsănătoșește în această îmbrățișare. Sunt la pieptul scumpului meu Rodrig.

Marquisul

Suferind! anima voastră suferindă? Și ce s'a făcut acum bine și ce era de făcut bine? auziți să mă surprindă.

Carlos

Și ce te aduce pe tine așa fără veste din Bruketlex? Cui dătoresc această surprisă? Cui? Vreau să o știu? O iată augustă providență această blasfemie a bucuriei mele. Cui dacă nu ție, D-zeu a tot bine-făcător. Sciai că Carlos nu are un înger bun, tu mi-ai trimis pe acesta, și eu întreb încă?

Marquisul

Iartă—scumpul meu principe dacă rămân încrămenit de această primire impetușă. Nu mă așteptam să revăd ast-fel pe

fiul lui Don Filip. O roșiată care nu vine este naturală vă înflăcărează obraji voștri palidii, și buzele voștre tremură ca în friguri. Ce trebuie să cred, scumpul meu principe? . . . Aceasta nu mai este junelile cu anima de leu, către care mă trimite un popor viteaz subjugat . . . căci acum nu este Rodrig înaintea voastră, nu mai este tovarășul de joc al copilului Carlos . . . este trimisul umanității întregi care vă îmbrățișează . . . Sunt provinciile flandre care plâng pe sânul vostru și vă conjură sărbătorește de ale scăpa . . . E perdată această țară scumpă aimei voastre dacă Alba acest gâde al fanatismului va sosi înaintea Bruxellesului cu legile Spaniei, pe gloriosul nepot al împăratului Carol se bazează ultima speranță a acestor provincii nobile. Totul este perdat pentru ele dacă acest suflet generos nu mai va sci să bată pentru umanitate.

Carlos

Totul e perdat.

Marquisul

Vai mie! Ce trebuie să aflui

Carlos

Tu vorbești de un timp care nu mai este. Și eu visam odinioară de un Carol a căruia obraji se înflăcărau, când se vorbea de libertate . . . dar acela e în mormânt de mult. Acela care 'l vezi în acest moment nu mai e acel Carol care a luat concediu de la tine la Alcalá, care într-o beție dulce, se credea forte de a deveni în Spania creatorul unei ere noi de aur . . . O, aceasta a fost o idee de copil, dar cerească de frumoasă! Aceste visuri au trecut . . .

Marquisul

Visuri, principe? . . . Va să zică n'au fost decât visuri?

Carlos

Lasă-mă să plâng, se plâng pe anima ta lacrimi ferbinți, amicul meu amic. N'am pe nimeni . . . pe nimeni, pe acest

mare și întins pământ, pe nimeni. Cât de departe se și întinde sceptrul părintelui meu, cât de departe și poartă corabiile pavilionul nostru, nu e nici un loc nici un . . . unde m'aș putea ușura de lacrămile mele, nici unu, de cât acesta. O! Rodrigu pe tot ce sperăm tu și eu odată în cer nu mă goni din acest loc.

(va urma)

In Zadar.

La picioarele Madonei,
Se mă rog, m'am aruncat,
Ca din pept să-mi scotă dorul,
Dorul ce m'a sfâșiat!

Dar prea sfântă, prea curată
Val! că nu s'a îndurat
Și 'n zadar mă rog la dânsa,
Ca la cel ce m'a trădat!

Craiova 1886

Alexiu

Bibliografie

D. C. Crișian fiind ocupat cu scrierea istoriilor pe care le enumerăm aci:

a) Istoria Românilor până la venirea Turcilor 1290—1418.

b) Istoria lui Radu Michnea II, 1658.

c) Revoluția Țeranilor în Transilvania sub conducerea lui Doja. 1434.

d) Roga cu insistență pe toți acestia care ar putea să 'i înlesnescă cercetările sale prin note sau documente să binevoiască a i le comunica la redacțiunea noastră și ne învită a le adresa dinainte recu-

noscut pentru patriotismul celor cari vor răspunde la acest apel.

Redacțiunea

Zilele acestea am primit o broșură Politică intitulată: *La Question Helléno-Turque*, de Th. et. Pasquides, care coprinde observațiunii foarte interesante asupra acestei chestiuni atât de arsătore pentru liniștea popoarelor din orient.

A apărut al XII an al publicațiunei Anuarului Frederic—Dammé pe anul 1886. Prețul 6 lei.

Ni se comunică că în curând va apare primele file ale anuarului pentru Israeliți legate în formă de broșură și coprinde o interesantă schiță biografică asupra lui Davicion Bally, redigiată de d-nu M. Svartzfeld.

Sumarul Revistei Căminul: Henrieta (urmare de Beausfield).—Epigramă (de G. G. G.) Istoria Românescă în sculpturi și zugrăveli (urmare de C. Crișian).—Zădărnicia (de Th. I. Anestiu).—Viața (de Sia) Urăsc noptea de N. D. Georgian.—Ochi de Foc (de N. D. Georgian).—Căsătoria cu Sila (urmare de Angelica Fahri).—Sonet (de A. Crihan).—Cugetări (de C. Crișian)—Patria (de Alcibiade) Impresiuni (de d-ra Elena).—Jocuri.—Deslegări.

Comitetu de Redacție

Doctorul S. Ștefănescu, C. Crișian, Dumitru Ștănescu, S. Danielescu-Orezeann, F. Friedländer, Emil Critzman. N. D. Georgian.

Secretar-General: Advocat Serghiescu.

Directore-fondatore:

ED. M. ADAMSKI.